

קובץ
דברי תורה
ושיחות קודש

גליון ע"ה
פרשת יתרו
תשפ"ג

תוכן העניינים

ואלה יעמדו על הברכה בעבור שנדבו הוצאות הגליון

לע"ג הרבנית אסתר גאלדא ב"ר שמואל משה ע"ה אשת מרן אדמו"ר הרה"ק רבי מנחם זי"ע יארצייט כ"ב שבט
הנה"צ רבי ישראל ארנסטר שליט"א הרב"ג מרן אדמו"ר הרה"ק רבי יצחק זי"ע הרב אברהם אליעזר ארנסטר שליט"א לרגל שמחת הולדת הנכדה – הבת
הרה"ח ר' שלום מיללער שליט"א – ירושלים לרגל שמחת נישואי בתו בשעמומ"צ יה"ר שיעלה הזיווג יפה, לדורות ישרים ומבורכים
הרה"ח ר' מאיר מאנדלבוים שליט"א הר"ר ישראל חיים מאנדלבוים הי"ו באר אפארק לרגל שמחת הולדת הנכד – הבן
הר"ר יואל ווייס שליט"א באר אפארק לרגל שמחת אירוסיו בתו בשעמומ"צ יה"ר שיהא קשר של קיימא, רוב תענוג ונחת
הר"ר יצחק מרדכי מארקאוויטש הי"ו באר אפארק לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הב' משה דוד נ"י
הרה"ח ר' שמואל נחום הלחמי שליט"א בית וגן לע"ג אביו הרה"ח ר' מאיר הלחמי – ווייסבראד ז"ל בן הרה"ח ר' יעקב דוד ווייסבראד ז"ל יארצייט י"ז שבט תשע"ו
לע"ג האה"ח מרת בריינדל בריסטאוסקי ע"ה בת הרה"ח ר' יהודה מנחם בוים ז"ל נפ' י"א שבט תשפ"ב נרבת בניה החשובים שיחי'
הרה"ג ר' יעקב שפריי שליט"א – כ"ב ראש ישיבת קדושת מרדכי – נאדבורנא לע"ג אביו הרה"ח ר' שלום מרדכי ב"ר אשר לעמיל ז"ל, יארצייט כ"ג שבט
לרפואת שמחה בונם בן פוריה פינא

- ליל ש"ק יתרו תשפ"א
- של"ס יתרו תשפ"א
- קידושא רבא יתרו תשפ"ב
- של"ס יתרו תשפ"ב
- של"ס בשלח תשפ"ג
- ליל ש"ק וראא תשפ"ג
- אחר הברלה/ הרה"ק רבי חיים דוד דאקטער זי"ע
- אחר הברלה/ הרה"ק מגאסטינין זי"ע

ניתן לקבל הגליון

בארה"ק

בני ברק

ביהמ"ד אמשינאו רחוב חזון איש 78
ירושלים

אצל הרה"ח ר' זלמן לעווין שליט"א
ביתר

אצל הרה"ח ר' אברהם לאנדא שליט"א

בארה"ב

באר אפארק

ביהמ"ד אמשינאו 4408-15th Ave.
וויליאמסבורג

ביהמ"ד אמשינאו 144 Rodney st.
מאנסי

ביהמ"ד ווארקע 10 Maple ter.
לעיקוואד

אצל הרה"ח ר' ישראל נתן בוים שליט"א

יו"ל ע"י מכון דברי תורה – אמשינאו

כל הזכויות שמורות ©

לתרומות, הנצחות, ולקבלת הגליון

amshinov40@gmail.com

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או במספר 03-7630585 שלוחה 8456

ליל שבת קודש

פרשת יתרו תשפ"א לפ"ק

המפרישין בין יד ליד, וחלק הג' הוא סתרי תורה, שאינו מסור ביד אדם להשיגו, רק השי"ת חונן ומגלה לאדם רזין דאורייתא למי שיחפוץ בו המלך.

ובזה אפשר לבאר, הביאני לבית היין, בית היין רומז לפנימיות התורה, ששם אי אפשר להיכנס לבד, אלא המלך מכניס לשם את החפץ ביקרו, וזהו הלשון 'הביאני'.

ומשה עלה אל האלקים וגו' כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל וגו'. וברש"י כה תאמר לבית יעקב וכו' בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל, דברים הקשין כגידין, עיי"ש. והקשה בספה"ק ישמח ישראל (אות ו') היכן נרמז בתורה

פרשת יתרו היא הפרשה של קבלת התורה, ובמדרש (במדבר ב, ג) רבי יהודה אומר הביאני אל בית היין, למרתף הגדול של יין, זה סיני. ובמדרש (יתרו כח, א) א"ר ברכיה, הלוחות היו ארכן ששה טפחים, כביכול היו ביד מי שאמר והיה העולם שני טפחים, ובידו של משה שני טפחים, ושני טפחים היו מפרישין בין יד ליד, עכ"ד.

ובביאור המדרש, מובא (טיול בפרדס בשם נזה"ק) דיש ג' חלקים בתוה"ק, האחד, תושב"כ שהיא פשט הכתובים, שיד האדם יכול להשיגו אף בלא יגיעה, ולזה רומז השליש שהיא בידו של משה, הב', הוא התורה שבע"פ שצריך לזה יגיעה רבה כדי להבין הדברים העמוקים, ואז זוכה להשליש האמצעי,

שנקמת השי"ת הוא במדת אל, ע"י מדת הרחמים, שהקב"ה מוסיף על האדם חסדים, ועל ידי זה נעשה לבבו נכנע לה' ומודה ועוזב. וכן מבאר בדרך זה את הפסוק, אל נשא היית להם, ונוקם על עלילותם (שם צט, ח), שהחסד ה' שנושא את האדם, היינו שמנשאו ומגביהו למעלה גדולה, ובזה הוא עושה הנקמה, שכן בזכרו נגד מי חטא, אין לך צער גדול יותר מזה.

ובזה יתבאר דברי חז"ל, שיאמר לבית יעקב בלשון רכה, ולבני ישראל דברים הקשין כגידין, שהכוונה, שבאמת אמר לבני ישראל רק דברים שמושכין לבו של אדם, כגון ואשא אתכם על כנפי נשרים וגו' ואביא אתכם אלי. אמנם בראותם חסדי המלך, ולעומת זה אין שחטאו לנגדו, בזה עצמו נעשו נכנעים עד מאוד. וזהו שהיה קשה להם כגידיים, שמזה נשבר לבבם.

הדברים הקשים כגידין והדברים הרכים, והלא משה לא אמר לבני ישראל אלא דברי השי"ת בלבד, לא פחות ולא יותר.

ויש לפרש עפ"י דברי הרה"ק הרבי ר' אברהם משה מפשיסחא שביאר את הפסוק אך טוב וחסד ירדפוני וגו', על פי משל לילד שכל תוכחות אביו לא הועילו אצלו, ומצא אביו עצה לכך, בכל לילה הניח בכיסו איזה מתנה, ולמחרת הבין מצא את המתנות ולא ידע מאין באו לו, ולכן נשאר ניעור בלילה לראות מי עושה כל זאת, וראה שאביו הוא זה שמניחו בכיסו. מאז ואילך כשאמר לו אביו לילך בדרך הישר, כבר לא יכל לסרב ולהתריס כנגדו. והגם שזה גם כן רדיפה, שכן אינו יכול לעשות מה שלבו חפץ, אבל זה רדיפה ע"י טוב וחסד.

ובדרך זה מבאר הבעש"ט הק' את הפסוק אל נקמות ה' (תהלים צד, א),

מחט, יזכה להתחדש כולו, כמ"ש
ואביא אתכם אלי.

**ויוצא משה את העם וגו' ויתיצבו
בתחתית ההר. וברש"י מביא דברי
חז"ל, (שבת פח) שנתלש ההר מקומו
ונכפה עליהם כגיגית. ובתרגום יונתן,
שעקר הקב"ה את ההר ויעמידהו
באוויר, והיה צלול כמו מראה, ועמדו
תחת ההר. ובחיד"א (כסא דוד י"ט)
שכפיית ההר הוא כמו חופה המצויירת
ומרוקמת. שההר היה מאיר ומזהיר
והיה באוויר, וישראל נכנסו תחתיו.**

ואפשר לפרש שגם לפי התרגום יונתן
היה כפיית ההר כגיגית בעל כרחם, אלא
שהיה על ידי טוב וחסד כנ"ל, שראו את
החשיבות הגדולה, של קבלת התורה
ומצוותיה, שהיה מאיר להם עד מאד,
עד שלא יכלו לעשות להיפך.

ואשא אתכם על כנפי נשרים. ובספה"ק
עבודת ישראל מביא בשם הה"ק
מבארדיטשוב זצלה"ה, כי הנשר נקרא
על שם מעשיו, כי בטבעו מזמן לזמן
נושר נוצותיו, ואח"כ חוזר ומתחדש
בנוצות חדשים, וזהו מה שהקב"ה
מרמז להמתקריבים אליו, ואשא אתכם
על כנפי נשרים, כלומר אל תראו מגשת
אלי בעבור עונותיכם, כי אף אם נשרו
הנוצות, תחזרו בתשובה ותתחדשו
מחדש, כי חפץ חסד הוא ומרבה
לסלוח. (ועיין ברש"י ז"ל עה"פ תתחדש
כנשר נעוריכי, תהילים קג, ה).

ושמעתי מאחד שהיה אצל הבית
ישראל מגור וצוק"ל, ובעת שהיה צריך
לתקן את מעשיו, היה הרבי נוהג לומר
לו תמידין כסדרן, 'פון היינט אן וועסטו
זיין גוט'? וכן מביא כאן הישמח ישראל
הלשון: כי העיקר עכ"פ להתקרב
מהיום והלאה ושלא לחטוא עוד ע"כ.
וע"י שיחדש מעשיו אף כחודה של

סעודה שלישית

פרשת יתרו תשפ"א לפ"ק

כדבעי וכו'. וכמאמר בעל חובות הלכות (שער הכניעה פרק ז) בשם קדמונים, 'חטאי לו יריחון במ שכני, אזי ברחו ורחקו מן גבולי'. וזה מה שעשה יתרו, כשהיה מרגיש גאות, היה חושב שהוא 'כהן מדין' ובזה השפיל עצמו, וכשהיה בשפלות היה חושב שהוא 'חותן משה' וזה הגביהו, וכיוון שהיו לו ב' מדות אלו ע"כ היה יכול לשמוע, וזהו 'וישמע יתרו', ע"י שהיה לו ב' בחינות הללו, כהן מדין וחותן משה.

ובאמרי קודש מביא כ"ק אזמו"ר זצלה"ה ענין דומה, כתיב, אני חותנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה. ופי' רש"י, אם אין אתה יוצא בגיני, צא בגין אשתך, ואם אין אתה יוצא בגין אשתך וכו', ואיתא במדרש, א"ל

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה. צריך להבין למה כפל הכתוב להביא שני תוארים, 'כהן מדין' וגם 'חותן משה', בפרט שהם תוארים מנוגדים, האחד הוא של מי שעבד כל הע"ז שבעולם, והשני, הוא חותנו של משה רבינו, שמסר התורה לכלל ישראל.

ואמר כ"ק מרן אזמו"ר הרה"ק זי"ע, בשם אביו מרן הרה"ק רבי יוסף זי"ע, דהנה יש ב' מניעות בעבודת ה': א', אם נופל בשפלות ועצבות ועצלות, והב', היא להיפוך שמחשיב עצמו בגאווה והתפארות. והעצה היא, כשהאדם מרגיש בגודל שפלותו, אזי צריך לחשוב שיש לעבודתו חשיבות, וכשהוא בא לידי גאווה, צריך לחשוב איך שהוא נמוך ע"י מעשיו שאינם

מאריך מאד בענין זה, שיש אנשים שעיקר עבודתם הוא כדי להיות בעל מדריגה, וע"ז נאמר (שמות כ, כג) לא תעלה במעלות על מזבחי, היינו שלא לחפש להיות בעל מדריגה. כי תגלה ערותך עליו, כי מזה עלול לבוא לידי נפילה, כמו שאנו רואין שמדרך זו נעשו ח"ו בעלי מרה שחורה. אבל האנשים השלמים, המה עבדים מרוצים להשי"ת, ואינם מחפשים שום מדריגה, וכל מה שאנו רואים שיש להם מדריגות גדולות אינו מחמת רצונם בכך, אלא הכל בכפייה מן השמים לצורך העולם וכו' ועיי"ש.

ויש עוד מכתב ידוע בענין זה בפרי הארץ להרה"ק רבי מענדעלע מויעטעפסק זי"ע (מכתב כב). וזל"ק תשובה כללית לידידי נפשי, וכו' אשר רבים צועקים על המחשבות זרות. והתהוות הסיבה, הוא הגדלות שבהם, שאינם שמחים בעבודתם, ולא די להם כי אם גדולות ונפלאות מהם. כי הנה

הקב"ה 'תקרבהו ואל תרחקהו', והביאור בזה, דהנה יתרו רצה שמשה רבינו יחלוק לו כבוד, ומשה רבינו לא הי' יודע אם לכבדו, שהרי אין לו לאדם לבקש כבוד לעצמו, ולכן א"ל הקב"ה, תקרבהו ואל תרחקהו, כיון שיש כמה בחינות, ויש אנשים קטנים שצריכים קירוב, ויתרו הי' בבחינה זו, שהרי לא הניח עבודה זרה שלא עבדו, ולכן אמר הקב"ה למשה תקרבהו, שהוא צריך קירוב ואל תרחקהו. וזהו שאמר לו משה, והיית לנו לעינים, שממך ילמדו דור אחרון, שיש אנשים שצריכים קירוב כדי להתהלך בדרך ה', ויש להחשיבם, וזה הוא הוראה לדורות.

בסוף הפרשה, ולא תעלה במעלת על מזבחי, מצינו בספה"ק יסוד גדול, להחשיב כל דבר בעבודת ה', ולא לחפש מדריגות, וכידוע שא"ז הרה"ק רבי מנחם זי"ע עד השנים האמצעיות האט געהאמעוועט, נישט גיין צו הויעך. ובאוהב ישראל (ליקוטים, ויקרא)

מה שיש לו. מבואר בגמ' (מנחות צט:) אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ (וברש"י שלא יאמר בקריאת שמע סגי, ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה), ורבא אמר, מצוה לאומרו בפני עמי הארץ (ברש"י: דסבר משום קריאת שמע נוטל שכר גדול כזה וכו') אם היה עוסק כל היום כ"ש ששכרו גדול).

והם ב' בחינות אלו, יש עושה מעט ומסתפק בזה, וזה אינו טוב, אמנם יש עושה מעט אבל הוא מבין חשיבות הענין שזכה בו, ואז אדרבא זה גורם לו להוסיף יותר עבודה.

יעזור השי"ת שנזכה להחשיב את המעשים טובים, והרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהם אדר, היינו שילמוד מתוך שמחה, ואז יתקיים התורה בידו, ובמהרה יבוא גואל צדק ברחמים אמן.

כלל גדול בתורה להיות שמח בחלקו גם בעסק התורה ועבודה אם מעט ואם הרבה ויהנה ממנו, משא"כ אם אינו נהנה ושמח והנפש רוצה להנות מתאוה תאוה.

הנה אהובי הלא ידע אינש בנפשיה למה יחפצו בגדולות, במה זכה בהם (למה מרגיש שהוא בדרגא כזו שאין ראוי לו נסיונות), ודאי מהראוי לומר מתי אגיע למעשה אבותי (היינו שיהא לו שאיפות ולא יהא מסתפק במועט), ואפ"ה יהיה שמח מאוד בעסק עבודתו של עכשיו, ובשמחה של מצוה זו יזכה לגדולה ממנה וכו', והלא פושעי ישראל מלאים מצות כרמון (כוונתו לשאול, שאם הם מלאים מצוות למה אינו גורם להם להתעלות ונשארים פושעים), אבל אינו שמח ונהנה ממנו, משא"כ כשישמח במעשיו יהי כבוד ה' לעולם, עכתו"ד.

ובאמת ענין זה שאסור להסתפק במועט, ומאידך בכל זאת לשמוח עם

קידושא רבא

פרשת יתרו תשפ"ב לפ"ק

עצמו אינו ראוי לקבל את התורה, והוא מקבלו רק בזכות היותו חלק מכלל ישראל, כמו שמצינו שמחשיבים גם את החלבנה בין סממני הקטורת, ולכן נאמר בלשון רבים – "נעשה" שאמרו שיעשו כן, בתוך כלל ישראל.

הרה"ק רבי ישעי' מפשדבורז זי"ע היה מתלמידי הרבי מלובלין זי"ע, והיה תלמיד חכם גדול והוא אף שימש כהמורה הוראה אצל הרבי מלובלין, ולפניו הביאו את כל השאלות. פעם אחת נסע אל רבו ללובלין, וכשבא לפני הרבי, אמר לו הרבי שמרגיש עליו ביטול תורה. וענה הרה"ק מפשדבורז שבאמת לא ביטל כלל מתורה בכל

הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין מביא בשם הרבי ר' בונם מפרשיסחא, שהיה מדקדק למה אמרו בני ישראל (שמות יט, ח) כל אשר דיבר ה' 'נעשה', בלשון רבים, הרי כל אחד יודע לומר ולענות רק על עצמו, ולמה לא אמרו כל אשר דיבר ה' אעשה.

וביאר בזה הרר"ב שנתנת התורה הייתה אצלם כמו אוצר ומטמון חביב, וכששואלים אדם אם הוא וחבריו רוצים לקבל מתנה טובה, אינו צריך לשאול את חבריו קודם, אלא מיד עונה בוודאי רוצים אנו.

והרה"ק מראדזימין עצמו מוסיף ומבאר באופן אחר, שכל אחד ואחד היה לו ענווה ואמר שהוא לבדו מצד

ומשובח, כי "הנפש מתפעלת והדעת מתרווחת והכוונה מתעוררת מתוך הלימוד בספר נאה ומהודר".

הרי לנו מכל זאת כי חלק מקיום התורה הוא שיהא מתוך הרחבת הדעת, יעזור השי"ת שנקבל את התורה בשמחה, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד.

הדרך, כי היה לו גמרא קטנה כדי שיוכל להגות בתורה ולקיים ובלכתך בדרך. אמר לו הרבי, בוודאי זה היא הביטול תורה, כי היה עליך ללמוד בגמרא גדולה, כדי שיהיה לך הרחבת הדעת בעת הלימוד.

וכן ידוע שהגאון רבי עקיבא אייגער זי"ע כתב בעת הדפסת ספריו מכתב לבנו שיראה להדפיס בדפוס נאה

סעודה שלישית

פרשת יתרו תשפ"ב לפ"ק

משם. ועל זה תירץ, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. קריעת ים סוף היה בזכות האמונה שהאמינו בה', וכן במלחמת עמלק היה כח האמונה, כמו שנאמר וידי משה כבדים, יד רומז לכח האדם, שלמשה היה כבוד לעמוד במשא של עוונות העם, ועל כן אהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד, 'אחד' מרמז על קריאת שמע, שבני ישראל קיבלו ע"י כך חיזוק באמונה, וזהו ויהי ידיו אמונה, שקיבל כח על ידי האמונה שהחזירו אהרן וחור בבני ישראל, ובזה יכלו לנצח את עמלק.

חזינן מהכא גודל מעלת האמונה, כשהאדם חושב על הקב"ה, ומתבונן

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים. פירש רש"י מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. והקושיא ידועה הלא מפורש בהפסוק מה ששמע, כי הוציא ה' את ישראל ממצרים.

ובישמח ישראל מבאר שהוקשה לרש"י ז"ל מה שמועה שמע ובא לחסות תחת צל כנפי השכינה, הלא הוא היה רחוק מאד, כמו שאמרו חז"ל והובא ברש"י על הפסוק כי עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים, שעבד כל עבודה זרה שבעולם, ולכן צ"ב באיזה כח יצא

הדברים, שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו שם עיניך הקולות והלפידים את כבודו ואת גדלו ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש, עכ"ל. ולפי דבריו לא רק שצריך לקיים את כל התורה והמצוות, אלא יש מצוה לזכור מעמד הר סיני, דהיינו לא רק לזכור את התורה אלא אף את נותן התורה, וכמו שמסיים שם, כי ה' עשה המעמד ההוא כדי שתלמדו ליראה אותו כל הימים, ואת בניכם תלמדון לדורות עולם, אם כן עשו אתם ככה, ואל תשכחו אותו, עכ"ל.

ויהי רצון שנזכור את נותן התורה, וקיים את כל דברי התורה אשר אורך ימים בימינה ובשמאלה עשר וכבוד, ונזכה במהרה לגאולה שלימה אמן.

בכך עד שרואה את מעשי ה' בכל הבריאה, ומכוחה יוכל האדם להתנתק מן היצר הרע, אף אחר שנמשך אחרי כל הע"ז שבעולם ולהידבק באלוקי ישראל.

וזהו המובא בריש השולחן ערוך, שויתי ה' לנגדי תמיד, הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים וכו', כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול וכו' כ"ש כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו וכו', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד, עכ"ל.

וכן איתא ברמב"ן על הפסוק (דברים ד, ט) רק השמר לך וגו' פן תשכח את

סעודה שלישית

פרשת בשלה תשפ"ג לפ"ק

והנה צריך טעם בדבר, שמצד אחד אנו אומרים שבח והודאה על הניסים ומאידך הוא ענין של קושי וצער.

הרה"ק ר' יענקעלע ראדזמינער זי"ע, (בספרו ביכורי אבי"ב) מפרש שכאן מתגלה גודל האהבה של הקב"ה לבני ישראל, כי היה מקום לומר שעונשן של המצריים היה מחמת שהיו רשעים גדולים וכבר נתמלאה סאת עוונותיהם, ובכך ביקש ה' לאבדם. אך מכח זה שראינו שלא הניח השי"ת לומר שירה, חזינן כי השי"ת יש לו רחמנות אף על רשעים, וכל ההשתמשות במידת הדין הוא ענין של צער לפניו, וכל טעם הנקמה כאן הוא לא מחמת רשעת הגוי, לבד, אלא מרוב אהבתו את בני ישראל,

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים.

פירוש, כשבני ישראל ראו את הניסים הגדולים אמרו שירה לפני הקב"ה.

אך בדברי המדרש ראינו שיש בזה גם צד של צער, שבשעה שעברו בני ישראל את הים ובקשו המלאכים לומר שירה, אמר להם השי"ת, לגיונותי נתונים בצרה ואתם מבקשים לומר שירה, (ויש מפרשים שלגיונותי הכוונה למצריים, ראה ביכורי אבי"ב) וכמו כן מצינו בחז"ל מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים לפני שירה. נמצא דיש צער לפני המקום מאיבוד הרשעים.

שמכיון שעשו להם צרות רבות ורעות, על כן נקם את נקמתם.

ומוסיף שכן עתה עמדו בני ישראל לפני קבלת התורה, ולכן אם היו חושבים על עומק הדין וגודל העונשים על מי שאינו מקיים שבע מצוות בני נח, היו נרתעים מלקבל עליהם עול תורה, שכן יחששו שלא יתכן שלא יכשלו באיזה פעמים, ויענשו בחומר רב, ולא יוכלו לעמוד בזה.

אך עתה בזה שלא הניח השי"ת למלאכים לומר שירה, הרי לנו שאין שמחה וקורת רוח לפניו לאבד הרשעים, כי הקב"ה הוא ארך אפיים, וכמו שנאמר כי לא אחפוץ במות רשע כי אם בשוב מדרכו וחייה. ואם אחד עשה עבירה, רצונו שיעשה תשובה ויתכפר לו.

וכאן בקריעת ים סוף היה יוצא מן הכלל, משום שהיו מצערים הרבה לישראל, ואעפ"כ אמר הקב"ה מעשי

ידי טובעים ביים וכו' הרי שאין לו קורת רוח כביכול מזה, נמצא מעתה כבר לא ירתעו מלקבל התורה כי ידעו שאף אם יכשלו באיזה דבר מה, עדיין חפץ בהם ה', ורוצה בתשובת עמו, בכל עת ובכל זמן.

ומוסיף עוד נקודה, שאף שרבים מבני ישראל בודאי היו מוכנים לקבל את התורה למרות העונשים הגדולים, אך בכל זאת לא היו מקבלים את התורה בשמחה ובנחת, ואת התורה צריך לקבל מתוך שמחה דוקא ומתוך ידיעה כי הקב"ה אין שיעור לרחמנות שלו, וחפץ בנו בכל עת ובכל מקום שהוא, ואין שום מקום שהקב"ה אינו רוצה בנו.

הרי לנו מכל זאת הכנה גדולה לקבלת התורה, שנדע שהקב"ה רוצה בכל אחד ואחד מישראל ומצפה לתשובתו, יהי רצון שנזכה לתשובה שלימה ולקבל את התורה בשמחה ובטוב לבב ולביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

ליל שבת קודש

פרשת וארא תשפ"ג לפ"ק

ובזה יתבאר מאמרם ז"ל, כל המענג את השבת, שהיא אכילת מצוה, נותנין לו נחלה 'בלי מיצרים', שהוא בלי מעיק ומצר וצער, כיון שהיא שמחת הגוף והנפש יחד.

וזה מרומז בפסוק, וארא אל אברהם ואל יצחק, הנשמה נקרא אברהם, והגוף נקרא יצחק בבחינת כי 'ציד בפיו', ויעקב מרמז בשעה שיש שמחה לגוף והנפש, שבחינת יעקב מכריע בין שניהם, ולכן נאמר לגבי מצוות השבת, והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו'. שמאכלי שבת הם עונג ולנפש יחד. הרי לנו ששלימות העבודה הוא בעת שיש לאדם הנאה גשמית מענינים רוחניים.

בתולדות יעקב יוסף (אות א') וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. הנה בזמן שהאדם עוסק בענינים רוחניים, כגון בשעת הלימוד והתפלה, הרי זה מזון לנפש ויש שמחה לנפש, אך אין הגוף נהנה מזה, ולכן מרגיש חסרון. ומאידך בזמן שיש שמחה לגוף אזי הנפש מצטערת, ואין דעתה נוחה מאכילת הגוף, נמצא שהגוף והנפש הם שני הפכים, ועונג של זה הוא מיצר וצער לזה, אך בשעה שעוסק בענין רוחני מתוך עונג של מצוה, אזי יש שמחה לגוף ולנפש, ואז הוא שלימות העבודה. ולכן בעת סעודות שבת, שבו יש מצוה של עונג שבת, שניהן מתענגים.

המדרש, שאם החכם מתעסק בדברים הרבה, יאבד לב מתנה, היינו שאין הלב מרגיש כמה התורה היא מתנה טובה ויקרה, ואפילו כשלומד תורה אין מרגיש בה טעם, ולומד בלא חשק עתוד"ק.

ולכן צריך ללמוד מתוך הנאה דוקא, שזהו הדרך שיהא הנאה לגוף ולנפש, ובאמת להגיע למתיקות התורה הוא על ידי סבלנות, שלא ירצה רק לגמור את הלימוד, אלא שילמד בבחינת גרסה נפשי לתאווה, שיפנה ליבו מכל דברים המטרידים את דעתו, ויעיין להבין היטב, עד שאז ירגיש את מתיקות התורה.

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, אשר יומא דהילולא דיליה חל בשבוע הבא עלינו לטובה, אמר, שעל ידי מידת השמחה, היינו לשמוח תמיד בכל מצוה שעושה אזי זה שמירה על המחשבות שיהא תמיד בעבודת ה'.

הרה"ק ר' יענקעלע ראדזמינער בספרו **ביכורי אבי"ב**, מביא את דברי המדרש, הפותח עם הפסוק 'כי העושק יהולל חכם ויאבד את לב מתנה' ובתחילה מפרש את הפסוק לענין מה שאמר משה 'למה הרעותה', שאסור להרהר אחר מעשה ה' וכו'.

ומוסיף המדרש פירוש אחר, 'כי העושק', מלשון 'עסק' שמי שעוסק יתר על המידה בצרכי ציבור מאבד את מתנתו של הקב"ה, שהיא התורה שניתנה מתנה בלבו של אדם, ומביא הרה"ק מראדזמין, שמכיון שהתורה נקראת מתנה, על האדם להביא עצמו לידי כך שירגיש בלבו, כמה גדול המתנה שהוא התורה, שאין לה שום דמיון בכל חללי דעלמא, ובלשון קדשו 'ואם ירגיש טעם התורה אז יתגלגל בעפר מחמת מתיקות התורה ואהבתה אליה ולהשי"ת, וכמו שכתוב בזהר אורייתא והשי"ת חד', וכשלומד התורה כראוי המה מתוקים מדבש, לכך כתב

מה עשה ה' ככה, וזועף על ה'.

ובביאורו של הגר"א על ספר משלי (והיא פירוש נפלא מאד) כתב, שכל אדם צריך לילך בעבודת ה' בהדרגה, ולא יקפוץ מעל דרגתו, ואז ילך לבטח דרכו. אך יש אדם שמתחיל ללמוד תורה ולעשות מצות ואינו סבלן להמתין, ולכן מיד רץ מעל דרגתו, ואח"כ עוזב את הלימוד והמצוות מחמת שקשה לו העבודה. וזהו תוצאה של מעשה השטות של עצמו, ואחר כך בא בטענה, על מה עשה ה' ככה הלוא אמרו חז"ל שהבא לטהר מסייעין אותו, וזועף על ה' למה לא סייעוהו, ובאמת הוא מחמת אולתו, שהתנהג בלתי ישוב הדעת.

כי זה הוא עיקר נפילות של האדם כשהוא רוצה רק התוצאה, אך אין לו סבלנות ליגיעה ולהליכה בדרך הנכון, ושמא אפשר להעמיס הדברים בלשון חז"ל 'הבא לטהר', היינו שבא לעבוד בכדי להיות בסופו של דבר טהור, ולא שבא 'להיות טהור', היינו כדי להיות

ולא עוד, אלא כשהאדם משמח את עצמו במצוות שעושה, אזי אף אם אחר כך עוסק בעניני עולם הזה כאכילה ושתיה ושאר תענוגים המותרים, כבר אינו מתבלבל מזה, שכן כבר רגיל בתענוג ושמחה של אמת, ולכן מצינו בחז"ל (ברכות ט') שאמרו על אחד שזכה להדר במצוה, לא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא, כי השמחה של מצוה משפיע על כל היום כולו. אך אם אינו משמח את עצמו בשמחה של מצוה, אזי כשעוסק בתענוגי עולם הזה נמשך אחריהם ח"ו, ומתרחק מהשי"ת. הרי לנו שבכדי להינצל מהיצר צריך ללמוד תורה ולקיים את המצוות מתוך שמחה ותענוג.

בספר משלי (יט, ג) יש פסוק, 'אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו', פירוש, בשעה שהאדם הולך בדרך עקום, ואחר כך בא אליו הרעה, אינו מייחס את הרע למעשה עצמו, אלא מהרהר בליבו, על

שומר, המעט מכם וגו' רב לכם בני לוי. שהוכיח להם, שהוא שמח מאד בדרגתו שהוא לוי, ולכן זכה לכל המדרגות, כי חביב בעיניו כל דבר קטן וגדול בעבודת הבורא, ועל כן מה להם לבקש יותר עיי"ש.

בגמר מלאכה, כי באופן כזה אי אפשר להצליח. **השפת אמת** (אשר השבוע היארציית שלו), כותב בפרשת קרח שככל שהאדם עולה במדרגות, יודע יותר להחשיב כל דבר קטן. ובזה מבאר את דברי משה רבינו

ועל ידי זה יצא מאפילה לאור גדול, ע"כ.

ובחז"ל שהכלבים זכו לומר שירה, אף שכתוב עליהם 'והכלבים עזי פנים' משום שאין הקב"ה מקפח שכר של כל בריה, והכלבים בליל יציאת מצרים לא נבחו כדכתיב ולכל לבני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, וכן זכו בשל כך שיעבדו עמהם קלף לספר תורה. הרי לנו שאף בכלב אפשר למצוא זכות שיזכה לדברים גדולים כל שכן אדם מישראל שאפשר תמיד למצוא בו מעלות רבות ורמות.

בשפתי צדיק מביא בשם הרבי ר' בונם זי"ע, על דברי **חז"ל** (ברייטא שהקדמונים מביאים), 'העוסק בפרק שירה בכל יום, הוא בן עוה"ב', ובפשטות הכוונה, שחוזר על תיבות השירה מדי יום ביומו, אך הרבי ר' בונם פירש, שהכוונה של שירה בכל יום, היינו בכל מצב, שהאדם רואה תמיד את מעלתו ושהקב"ה בוחר בו לשרתו ולעמוד לפניו, ואומר על זה שירה להשי"ת, יגיע בזכות שירה זו להיות בן עולם הבא. ואף שהאדם לפעמים נופל ממדרגתו, ונמשל לבהמה וחייה, בכל זאת יעמול ליתן שיר ושבח להשי"ת באותה בחינה שהוא נמצא בו,

בפה זו, עד שנזכר ואמר, הלוא מצאנו שאף הכלבים אומרים פרק השירה, בואו נשתחוה ונכרעה וגו', על כן גם אני אוכל לעמוד לפני המלך להללו, ואז פתח בשמחה 'לכו נרננה'.

[ובשבת התאחדות פרשת בא תשפ"ג בעיר בראכפעלד בארץ הקודש, חזר רבינו שליט"א על ענין זה, והוסיף לאמור: כ"ק אזמור' זצלה"ה סיפר אודות הבעל תשובה 'דאקטער גארדען', שנתקרב על ידי המגיד הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, בימים ההם הדרך אצל ה'עובדים' היה להתפלל ביערות, פעם הלך המגיד ממעזריטש ביער, ושמע איך שהדאקטער מתפלל ואומר בהתלהבות, 'תהילת ה' ידבר פי, ויברך כל בשר' ופירש הדאקטער, 'כל בשר', 'אפילו אזא טריפה'נע שטיקעל פלייש ווי יאך בין'...

ובצחות אפשר לבאר בדרך דרוש, את דברי הפסוק, ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, מי שרואה שאין בשרו ראוי

רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, היה עוסק רבות בפדיון שבויים, פעם בערב שבת קודש אחת ראה שאדון הכפר נוסע במרכבתו, וקשר אל העגלה מוזג ישראל, ארענדער שלא שילם חובו, רץ הצדיק לקראת האדון, והיה שם האדונית עם בנם השקץ, והתחיל להלל את השקץ הקטן איך שהוא חכם וטוב ויפה, ונישק לו על ראשו, ואחר כך פנה ראשו לאחורי העגלה, ושאלם מה זאת, אמרו לו זהו בעל חוב בזוי שאינו משלם כבר זמן רב, מיד אמר הצדיק, אכן נכון דברך, אך אין ראוי שבנכם לרוב עדינות נפשו יראה דברים כאלו, על כן הניחו לו, ואני אשתדל לסדר החוב, וכך שחרר את היהודי, מענשו של הפריץ.

לקראת שבת בבואו לבית המדרש אמר לעצמו, פה שנשק לשקץ יבוא לפני המלך להללו, ובקושי התפלל מנחה טרם עבר זמנו, אך לפני קבלת שבת חשב שוב איך אוכל להודות ולהלל לה'

שילך ללמוד מהכלב, שאף שירתו חביב לפני השי"ת].

לעבודת ה' והוא בבחינת טריפה, אזי העצה לכך הוא, לכלב תשליכון אותו,

רבינו, שמשה רבינו החליט כן, ועתה הכל יבוא על נכון.

ובהמשך לדרך זה, מבאר הרבי ר' בונם למה השתמש כאן משה רבינו בתפלתו בלשון 'ויצעק', אשר לא נזכר לשון זה בתורה רק בקריעת ים סוף, אלא הטעם בזה, כיון שאמר מקודם לפרעה, התפאר עלי למתי אעתיר לך להכרית הצפרדעים, וכאמור שקביעת הזמן להסרת הצפרדעים היה של משה לבדו, ונתן הבטחה בלא להזכיר שאין כוחו אלא בפה, להתפלל לפני ה', לכן נקט בלשון 'ויצעק', כאילו התחרט על מה שאמר התפאר עלי בלא להזכיר שם ה', ולכן שהתאמץ בתפילתו בדרך צעקה שיהא ברור שהכל הוא מה'.

ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים
ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים
אשר שם לפרעה. והקשה בקול שמחה למה נאמר 'על דבר' הצפרדעים, וכן 'אשר שם לפרעה', אשר יש בו משמעות שאין רצונו רק בגמר המכה מהיום והלאה. אלא שיש לו טענה על עצם המכה שעשו לפרעה, וצ"ב.

ומתרץ הענין הוא כך, שכאן מלבד עצם עזיבת הצפרדעים, הוסיף משה מדעתו ואמר לפרעה התפאר עלי 'באיזה זמן' יעזבו, ועל זה היה עתה עיקר התפלה, על קביעת הזמן אשר ייעד לפרעה, ולא על המכה עצמה. ובזה יובן מה שהתפלל משה, 'על דבר' הצפרדעים, היינו לא על עצם המכה אלא על הזמן שהבטיח, ולפי פירוש זה, התיבות 'אשר שם לפרעה', הכוונה על משה

קולו וחושב אולי בזה יעורר רחמים יותר, וזה חסרון אמונה, כי באמת צריך להאמין שהשם יתברך שומע תפילת כל פה, לכל אחד כפי מה שהוא, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני.

ומסיים דבריו, 'ודברים אלו עיקר גדול בהתחזקות האמונה, להאמין שהשם יתברך משגיח עליו עם קטנות מדרגתו כמו שהוא משגיח על הגדול שבגדולים, כי לפניו הכל שוים, וכל קטנות האמונה בא על ידי הייאוש בעצמו' עכל"ק.

ובספרים הק' פירשו בדרך זה את הפסוק, 'מקוצר רוח ומעבודה קשה', קוצר רוח רומז לקטנות האמונה, שאין לו אמונה בעצמו שגם הוא חביב וחשוב בעיני השם יתברך, ולכן כל העבודה אצלו הוא בקושי ובעצלתיים. אך אם היה לו אמונה, לא היה צריך להתאמץ כל כך בעבודתו, כי האמונה היה מסייע בעדו.

ויצעק משה אל ה'. הנה בגמרא אמרו (ברכות כד, ב), המשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמונה, **וברש"י** (ד"ה הרי) שחושב שאין הקב"ה עונה לחש. **הרה"ק ר' צדוק זי"ע** (קונטרס ספר הזכרונות - מצוה א'), שבוודאי אין הדברים לפתאים שחושבים, שהשי"ת לא ישמע קול נמוך, ורק כשמרים קולו אזי שומע, מחשבה כזאת אינו חסרון באמונה אלא טפשות בעלמא. אלא הכוונה הוא, שהוא מקטני אמונה בעצמו, היינו כשרואה שמתפלל בכל יום ועדיין לא נענה, אינו מאמין שתפילתו רצויה ומתקבלת. ולזה אכן צריך אמונה גדולה, שאף על פי שאינו רואה קבלת תפילתו ושנעשה רצונו, בכל זאת יאמין שהשי"ת שומע תפילת כל פה, ואינו דוחה אפילו עני במעשים וברעת.

וזה המשמיע קולו בתפילה, מיירי כשבא מצד העדר האמונה בתפילתו שפועלת, ועל כן מתעורר בהשמעת

יתכן שמושה יאמר למה הרעותה, והלוא יודע הוא אשר מאיתו לא תצא הרעות וגו', אלא באמת בעומק לבו לא היה למושה שום תרעומות ח"ו על השי"ת, אלא היה אוהב את ה' בכל לבו ונפשו. וכל מה שנפל לפיו לדבר כן, לא היה כלל מצד נפשו, אלא היה על ידי השפעה חיצונית של דתן ואבירם שהכניסו בו רושם כזה, על ידי גודל התרעומות שלהם שאמרו ירא ה' עליכם וישפוט וגו', לכן דיבר עימו ה' במידת הדין, המורה שכל מעשהו באמונה, ועל ידי זה הרגיש משה שאכן לא היה ראוי לו לדבר כך אל השי"ת, ומעתה נתיירא מאד פן איבד עולמו, על כן נתגלה לו השי"ת במידת הרחמים, שאל יתיירא, כי יודע בו שבאמת אין לו שום תרעומות בעומק לבו, וזהו שאמר לו אני ה'.

אא"ז בעל ההילולא הרה"ק רבי יוסף מאמשינאו זי"ע, ביאר את הג' דברים

וידבר אלקים אל משה, ויאמר אליו אני ה' (ו' ב). הפסוק התחיל במידת הדין, וידבר אלוקים, וסיים במידת הרחמים, אני ה', ובמדרש שתחילה נהג בו במידת הדין כראוי למהרהר אחר מעשי ה', אך כיון שכל ענינו היה טובתן של ישראל, נהג ה' עימו במידת הרחמים.

ובקול שמחה פירש, שמדת הדין, היה כלפי צבאי מעלה, להורות כי מלך במשפט יעמיד ארץ, אך למושה עצמו אמר בדרך רחמים, ועדיין צריך ביאור. ובמי השילוח מביא בדומה לזה ומוסיף לבאר, שזה כמו אדם שכועס על אוהבו, וכאשר רואה שמפחד, אזי מרמוז לו שכל כעסו אינו אלא מבחוק, כדי שישפר את דרכו, וזהו ויאמר אליו אני ה', היינו שלחש לו שהוא מלא רחמים ואינו בכעס ח"ו, ואל תירא ואל תחת.

ובנו הרה"ק בעל הבית יעקב (אות ט') ביאר עוד יותר, ופותח בשאלה, איך

והחסרון נעשה על ידי זה שיש יצר הרע שצריך להתגבר עליו, (וזהו סוד הענין שהביאו חז"ל (שבועות ט, א) שאומר הקב"ה, הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח). ולכן אין האדם עומד לעולם במצב אחד, אלא בכל עת יש לו עליות וירידות, עכת"ד. ולכן בביאת הגואל יהא אורה כאור החמה ודו"ק.

ומוסיף ר' צדוק זי"ע, אמנם גם בזמן שאין נרגש על הארץ אור הירח, באמת יש לה אור, אלא כשמוכה לחמה פניה המאירים למעלה, ואין נראה לאדם, כן נמי כשיש חסרון בישראל הוא רק נראה לנו כחסרון אבל באמת אין חסרון כלל. ואף כשיש ליקוי לבנה, שאז אכן אין לה שום אור, הרי זה רק לזמן מועט, מפני שבאותה שעה קלה, הארץ מפסיק בינה לבין החמה, וכן הוא לפעמים אצל בני ישראל שהגוף מעכיר ומאפיל את אור השם, אך זה רק לזמן מועט, ומיד חוזר ומאיר.

שנתקשה בהם משה, מטבע, מנורה וחידוש הלבנה, ופירש דהכוונה, שנתקשה משה על שלושה תקופות קשות לכלל ישראל והיה מצטער איך יעמדו בהם, מטבע רומז לזמן של המן הרשע אשר נתן לאחשוורוש עשרת אלפים ככר כסף. מנורה, רומז ליוונים בזמן בית שני. וקידוש החודש, רמז על חבלי משיח קודם שמצפים שיתגדל ויתרומם קרן עם ישראל, ויהי אור הלבנה כאור החמה וכאור שבעת ימי בראשית, והראה לו הקב"ה לבנה בחידושה, ישועתן של ישראל שנזכה לה במהרה בימינו.

ובספר רסיסי לילה (אות כה) שהשמש והירח רומזים להקב"ה וכנסת ישראל, שכנסת ישראל נמשל לירח שמקבלת אורה מן החמה, והנה יש ענין מיעוט הירח, שהוא מילוי וחסרון של אורה בכל חודש, וכן הוא נמי טבע בני ישראל, שיש להם עליות וירידות, היינו שיש להם חסרונות שצריך למלאותן,

מרומז בהשם שד"י שאמר לעולמו די, היינו אף שהעבודה היא קטנה לפי רוממותו, אף על פי כן היא חביבה לפניו, זהו הפירוש שאמר לעולמו די, שהוא מסתפק במעט שאפשר לאדם לעשות מתוך חשכות העולם, ומקבל העבודה אפילו משפל שבשפלים.

וזהו שנאמר וארא אל האבות באל שדי, כלומר שאף האבות הקדושים אלמלי באתי עמהם בדין לא יכלו לעמוד מפני תוכחה (ע' ערכין יז, א), אלא שעל זה יש את השם שד"י, שאני מסתפק בעבודתם. וממילא אין לך להצטער ששלחתי אותך, כי גדול וקטן שוה אצלי.

אמנם אף שבעיני השי"ת הוא חשוב ומקובל ומרוצה כל עבודה זה מצד השי"ת, אולם האדם מצידו צריך תמיד להשתדל להוסיף בעבודה.

וידבר אלוקים וגו' וארא אל אברהם וגו'. ה' דיבר עם משה במידת הדין על שאמר 'למה הרעתה' וגו'. בדברי ישראל מביא מזקיננו הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר זי"ע, שביאר טענת משה רבינו, שכיון שהיה שפל בעיני עצמו, לכן חשב שכיון שהשליחות נעשה על ידו, על כן נתגשמו הדברים ולא נתקיימו, אך באם היה השליח איש צדיק, היו הדיבורים עושים רושם להביא את הגאולה ממצרים. וזהו שטען, 'למה זה שלחתיני', היינו למה בחרת דוקא בי להיות השליח, ע"כ.

אך באמת תשובתה בצידה, בהקדם דברי הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שאמר שמיום בריאת העולם לא היה עדיין שום נברא שעבד את הבורא יתברך כראוי לו. אלא כל מה שמתקבל עבודת ישראל הוא רק מצד זה שהקב"ה בחר בעבודתנו הדלה, וזה

אחר הבדלה

פרשת בשלה תשפ"ב לפ"ק

השבוע (כי שבט) הוא יומא דהילולא של הגה"ק רבי חיים דוד דאקטער זי"ע, הבעל תשובה הגדול שנהפך להיות אחד מצדיקי הדור, הוא נולד בבית של חסידים, וכאשר פזר אביו כל הונו למצות פדיון שבויים, ברכו הרבי ר' אלימלך מליזענסק שיזכה לבן צדיק.

בילדותו נתפס ע"י אחד המשכילים, שהוא הרחיקו מן היהדות, ושלחו ללמוד לימודי רפואה, בכשרונותיו הנעלים הצליח בלימודיו עד שהיה אחד מגדולי רופאי פולין, והיה רופאם האישי של בית המלוכה ושרי הממשלה, לימים נשא לאשה בת למשפחה מתבוללת בגרמניא, וכך עברו שנים רבות.

והנה בעת המלחמה בין צרפת לרוסיא, קראו לו לרופא מפיעטרקוב שיבוא לחזית לרפאות את אחד מבכירי קציני הצבא, ובדרכו עבר בעיירה לעלוב, באמצע הדרך הרגיש צמאון, ורצה לעמוד בדרך ולחפש מקום לשתות טיי, לכן שלח את משרתו לראות היכן יש איזה בית מזיגה, שיוכל לשתות שם, אך לא היה בנמצא כזאת, עד שראו באמצע השוק בית אחד שדולק הנר בתוכה, וזה היה הבית של הרה"ק רבי דוד לעלעווער זי"ע, ופנו לשם. והנה בעמדם ניצבים בפתח הבית בא לקראתם הרה"ק רבי דוד'ל עם נר דלוק בידו כדי שיוכלו לראות איך להיכנס, ובכניסתו של הרופא, פנה אליו ואמר לו 'שלום עליכם רבי חיים דוד'. הדאקטער נבהל לרגע, כי כבר כמעט שכח את שמו היהודי, ומיד פנה הרבי ועשה לו טיי חם, לאחר שגמר לשתות הטיי

הוציא הדאקטער מכיסו מעות לשלם, אך הרה"ק רבי דוד לא רצה בשום אופן לקבל ממנו אף פרוטה אחת, ופטרו שיסע לשלום.

ובעת שעמד הדאקטער על מפתן הבית לצאת, הוסיף ואמר לו הרה"ק רבי דוד'ל, תדע לך, כי בעת שבר ישראל הוא בעת צרה גדולה, טוב שיאמר שהוא מנדב לצדקה מטבע של זהב, ונסע הדאקטער לדרכו.

והנה באלה הימים גענעראל אחד מחיל צרפת ברח מהצבא, וחשדו בו שנעשה מרגל עבור הצבא של רוסלאנד תמורת שוחד רב, וחפשו אחריו מאוד בכל הסביבה, ולכן כאשר נסע הדאקטער בכרכרה, עצרו אותו החיל של הצרפתים, ומיד חשדו בו שהוא הגענעראל הנעלם, ובפרט שראו בחקירה שידוע לדבר בלשון צרפת, היה ברור להם שזה הוא, וחפשו אחד מראשי הצבא שיעשה לו משפט שדה וכו' רח"ל, ובשמוע הדאקטער כן, הבין שהוא בסכנה גדולה, ואז נזכר בדברי הרה"ק מלעלוב בעת הפרידה, שטוב לנדור זהוב לצדקה בעת צרה, והיה המנהג אצל השרים והפרתמים כאשר עשו מלבוש חדש, היו תופרים בתוך שיפולי בגדיהם דינר זהב, שיהא נכון לעת הדחק, ולכן תפס את כנף בגדו שהמטבע בתוכה, ותיכף נדרו לצדקה בעד הצלת נפשו.

לפתע הגיע אחד מראשי הצבא שהכיר את הגענעראל האבוד, ובדק את הדאקטער ואמר שזה לא הוא, וגם בדקו את תעודות הרפואה ופטרו אותו לשלום, וכך ניצל מהם. וכך המשיך בדרכו לרפאות את הקצין, ובדרכו חזרה עבר שוב דרך העיירה לעלוב, ורצה לראות שוב את פני ר' דוד'ל, אחר שהכיר זה עתה שהוא איש פלא.

וכאשר נכנס אליו וישב אצלו אמר להרה"ק רבי דוד, הלא רואה אנכי שאתם איש קדוש וצדיק גדול, אולי אשאל מכם דבר אחד. וכך שאל: הנה התורה מתפארת עם אברהם אבינו ע"ה שהשליך את עצמו לכבשן האש בעיר כשדים, אין זאת נסיון גדול כל כך, שכן מוצאים גם באיש כפרי שיש בלבו אמונה, ומוכן להרוג עצמו ולא לכפור באמונתו, וכי היה לו לאברהם נסיון יותר גדול מכל אחד.

השיב לו הרה"ק רבי דוד זי"ע, אצל אברהם אבינו היה נסיון מיוחד, יען כי הוא היה היחיד בעולם שהכיר את שם ה' בעולם ופירסם את אלקותו, וחשב לעצמו כאשר ישליך עצמו לכבשן האש וישרף, מה יהיה התכלית בזה, הלוא לא ישאר מי שיפרסם את שם ה' בעולם, וישאר העולם תוהו כבתחילה, ולכן אולי יותר נכון שיודה ח"ו לפני נמרוד, ואחר כך כשיפטר מן השריפה, יברח ויפרסם הדבר שהטעה את נמרוד, וכך ימשיך לפרסם שם שמים בעולם, אך למעשה התיישב בדבר, וחשב לעצמו, וכי מה עשה הקב"ה קודם שנולדתי, הרי כאשר ראה שצריך אחד להכיר שמו בעולם ברא אותי, ואם כן בעת שאשרוף את עצמי, יברא ה' אברהם שני בעולם, ומה לי לדאוג עבור השי"ת, הוא יוכל לעשות הכל גם בלעדי, ואז השליך עצמו לכבשן האש, וזה היה הנסיון המיוחד שלו, שיפעול בדעתו כך.

הדברים התיישבו היטב בליבו של הרופא ומצאו חן בעיניו. לכן שאל אחר כך להרה"ק רבי דוד עשרה קושיות בעניני אמונה, והשיב לו הרה"ק רבי דוד'ל שהוא אינו יכול להשיב לו עליהם, רק יסע ללובלין להרבי, והוא יתרוץ לו את הכל. ושמע הרופא לדבריו ונסע תיכף ללובלין, וכאשר נכנס להרה"ק מלובלין לא דיבר עמו הרבי כלל רק קבל שלום, ואף כאשר בא לקבל פרידת

שלום, פטרו לשלום בלי שידבר עימו מאומה, אך כשכבר היה בדרך החוצה, אז פתח הרבי את פיו הקדוש, וכה אמר: כאשר קשה לאיש ישראל קושיא זו באמונה, הרי כאשר יבוא לביתו יתורץ לו הדבר, והמשיך, ואם גם קשה לו כך, הרי כאשר יבוא לביתו יתורץ לו הדבר, וכך היה עם כל העשרה קושיות כסדרן כאשר היו בלב הדאקטער. והנה בביאתו לביתו, אכן הרגיש בדעתו איך שכל קושיותיו מצאו יישוב, והסתדרו היטב.

מאז חזר מלובלין החל רוח ה' לפעמו, וחזר ליהדות בשלימות, ושיבר כל כלי ביתו, וליבן את התנורים ונעשה ישראל גמור, ואחר כך מעט מעט הלך ממדרגה למדרגה עד שנעשה צדיק מפורסם ובעל מדרגה גדול.

וקיבל על עצמו סיגופים במשך שנים רבות, ונהג ללכת בימות החורף בכל לילה ולילה לנהר שהיה מלא גליד וכפור, ועמד במים זמן רב עד שנעשה בשרו בקעים בקעים, ומגופו נטף דם מחמת הקור, ואחר כך הלך לביתו ולקח סממנים לרפאות את גופו, וכך היו כל ימיו בתשובה.

הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע אמר עליו, שכבר בזמן הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע היה בעל תשובה גדול, הלוא הוא הדאקטער גארדאן, אך ר' חיים דוד שלי, גדול ממנו הרבה.

והיה מקורב גדול בלובלין, ופעם כשבא להיפרד מהרבי בפרידת שלום, לא נפרד ממנו הרבי, ועל כן לא נסע לביתו, כאשר נכנסו חבריו לשאול את הרבי, למה אינו מניח לרבי חיים דוד להפרד ממנו ולנסוע לביתו, השיב הרבי, מה אעשה 'ער איז אונזער הארץ'.

באותו זמן עשה רבי חיים דוד 'הסכם' עם הרבי מלובלין, שהוא ירפא את גופו, ואילו הרבי ירפא את נשמתו...

בעת שבא בפעם הראשונה ללובלין רצה להשליך את עסק הרפואות לגמרי, ולהשאר בלובלין בצל הרבי, אך הרבי לא הסכים עמו על זה, וצוה עליו שימשיך להיות דאקטער כמו עד עתה, כדי שיהא בזה תשובת המשקל.

בירתו את ה', היה נוהג להמאיס עצמו אצל הפריצים, כדי שימעטו להזמין אותו כרופא, ולפעמים כשהיה מגיע לטרקליני השרים, היה תוחב אצבעו לפיו כדי שיקיא את מאכלו, וכך התרחקו ממנו כל מרעין בישין, ואכן הגויים חשבו שנעשה למשוגע, אך עדיין קראו לו בגלל ידיעתו בחכמת הרפואה.

על הרעצעפטען היה מצוין 'ברוך השם', ובסוף הדף רשם את שמו של החולה ואת שם אמו והוסיף גם ברכה לרפואה שלמה. ופעמים אף היה מבקש מהחולה שיכתוב לו קוויטל.

פעם אחת בא לפני חולה ישראל, שהיה במצב אנוש רח"ל, חכך בדעתו מה לעשות, האם יעשה התייעצות רפואית [קאנסוליע] עם עוד פרופסורים, ובכן מה זה יעזור, וכך נשאר יושב תפוס ברעיוניו, עד שפתאום עמד מהכסא, ולקח את הגארטל וחגרו על מתניו, ורחץ ידיו והתחיל להתפלל ערבית אצל מטתו של החולה, ובאמצע תפלת העמידה, כבר החלו להופיע סימני רפואה, והחולה התחיל להזיע, ומאז השתפר עד שנתרפא לגמרי.

מעשה בחסיד אחד, ושמו ר' הערשיל פלאוונער, כבר עבר שנים רבות מחתונתו, ועדיין לא זכה להיפקד בבנים. כאשר באו לפני ר' חיים דוד דאקטער, בדק הרופא והודיע להם בצער שעל פי דרך הטבע ועל פי דרכי

הרפואה, אי אפשר להם להוליד. אך הוסיף, אם תתנו לי קוויטל, אפעל עבורכם ישועה, בכח 'צדיק גזור'. ר' הערשיל סירב מיד, באמרו קוויטל אינני נותן רק לרבי שלי, שהוא הרבי מווארקי זי"ע. אמר לו הרה"ק רח"ד דאקטער, דע לך בעת שהסתופפתי בצילו של הרבי הקדוש מלובלין זי"ע, ציוה עלי להתחיל להנהיג עדה ולקבל חסידים, עניתי לו שאימלך בביתי, וחזרתי שאינני יכול לקבל התפקיד, וכשאמרתי הדברים לפני הרבי, הכה באצבע צרידה ואמר 'חבל'. והנה רק על ההוא אמינא של הרבי מלובלין היה מן הראוי לך לתת לי קוויטל, אבל כרצונך תעשה וסע לרברך ליתן לו קוויטל. כשהגיע ר' הערשיל לווארקי והגיש לרבי את הקוויטל, אמר לו הרבי, הלוא אמרו חז"ל שהבעל חייב לרפאות את אשתו, על כן תזכיר את שמה לרפואה בכל תפילת שמונה עשרה, וכך עשה. ולתקופת השנה נפקד ר' הערשיל בזש"ק.

לאחר תקופה פגש ר' הערשיל את הרה"ק רח"ד, וסיפר על לידת התינוק, אמר לו הרה"ק, זה נדיר אך אולי יתכן ילד אחד, לאחר שנה פגש ר' הערשיל שוב את הרה"ק רח"ד ז"ל וסיפר לו שנולד להם עוד ילד, השתומם רח"ד ואמר 'זה כבר השפעה מהקוויטל', וכך חזר וזכה בי"א ילדים.

מסופר כי פעם חלה הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל, והרופא הצדיק הרה"ק רבי חיים דוד הוזמן אליו, לאחר שבדק את הרבי, וקבע אילו תרופות עליו ליטול, הוסיף והזהיר לבל יטבול הרבי חלילה במקווה, שכן הלחות מסוכנת מאד לרגלו החולה, אולם הרה"ק מקאזמיר לא וויתר מללכת לטבול במקווה, אך מכיון שלא רצה שיבחין הרופא שאינו שומר את אזהרותיו, החליט ללכת בשעה שלוש לפנות בוקר. בכניסתו למקווה פגש

ברופא שזה עתה עלה מן הטבילה, הרה"ק רבי חיים דוד כשהבחין ברבי העלה חיוך על שפתיו אך לא אמר מידי, מאוחר יותר שלח הרבי לשאול את הרה"ק רבי חיים דוד למה שחק, ולא נתן לו נזיפה על שאינו שומר על בריאותו, השיב רח"ד ואמר, כאשר מבקר את החולה הריני משמש כרופא ופקודתי מתאימות לחוקי הרפואה ואכן הטבילה במקווה מזיק לזה, אך על פי חכמי האמת אין רפואה גדולה מזו.

גם זוגתו נעשתה בעלת תשובה, והיתה מתחרטת ומתוודה כל לילה, באמרה הידיים האלו כך עשו, והפה כך דיבר וכו' עד שנעשתה בעלת תשובה גמורה ואשה יראת ה'. והנה בניהם שנולדו מקודם לתשובתם לא חיו זמן רב, ואחר תשובתם נולדו להם בנים חשובים.

אחד מבניהם היה הרה"צ רבי יעקב יצחק מפיעטריקוב זצ"ל, פעם בא לפני הרה"ק השפת אמת מגור זצ"ל ואמר לו, רבי התפלל עלי שאהיה ירא שמים, שהרי אבי היה שקוע הרבה יותר עמוק ממני ואעפ"כ נעשה לבעל מדרגה גבוהה עד מאד. השיבו השפת אמת: 'מי יוכל לדמות את עצמו להרה"ק רבי דוד לעלובער'...

לאחר הסתלקותו של הרבי מלובלין נקבצו מסביבו קבוצת חסידים שרצו לקבלו עליהם כמורה, אך רבי חיים דחם מעל פניו ושלחם לרעו הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא באומרו להם בלשון מליצה, אינכם זקוקים לרופא, די לכם ברוקח. [כידוע היה הרבי ר' בונם רוקח במקצועו].

אחרי פטירת רבו הרה"ק מלובלין זי"ע, לא קיבל עליו שום רבי, באומרו שאין בדומה לו, ואמר משל על זה, שבעת שהאבא הולך מהבית, לובשים ילדיו

הקטנים את הטלית של אביהם, ועושים עם הטלית כמו הגדולים. כן נראים לו כל הרביים אחרי רבו הקדוש זי"ע מלובלין. אבל כמובן היה ממשיך לנסוע לצדיקים ולשהות בחברתם, והיה בידידות נפלאה עם התפארת שלמה מראדאמסק.

מסופר שאף לאחר הסתלקות הרבי מלעלוב היה שומר על תלמידו, פעם אחת הלך לשכב על כסא מנוחה [קאנאפע] ונתגלה אליו הרה"ק מלעלוב, ואמר לו בני, תדע שיש כאן שעטנז, בדקו ואכן כך היה, כאשר חתכו את הקאנאפע מצאו שם שעטנז.

אא"ז הרה"ק רבי יעקב דוד זי"ע ביקר אצל הרה"ק רבי חיים דוד בעת חוליו האחרון, ורבי חיים דוד בכה מאד, באומרו שהרה"ק רבי שלמה מראדאמסק בנסיון לעודד את רוחו על ימיו שעברו בלא כלום, אמר לו 'והימים הראשונים יפלו', ועל זה הצטער הצדיק מאד.

ענהו לו מרן רבי יעקב דוד: הלא העושה תשובה מאהבה זדונות נעשין לו כזכיות (יומא פו, ב) ובודאי עשה הרה"ק מפיעטרקוב תשובה מאהבה, ובזה נתעלו כל ימיו הראשונים גם כן, ובזה הניח את דעתו הק' של רבי חיים דוד...

זכותו יגן עלינו ועבי"א, א גוטע וואך, א געזונטער וואך, א פרייליכער וואך.

אחר הבדלה

פרשת בשלה תשפ"ב לפ"ק

בממצאי ש"ק (כ"א שבט) הוא יומא דהילולא של הרה"ק מגאסטינין זי"ע, כינו אותו 'דער תהלים יוד', אמירת תהלים שלו היה בוקע שחקים וקורע גזירות רעות ואפילו גאוני הדור היו תמהים לפני הכח הגדול הזה של הרבי מגאסטינין באמירת תהלים, וכן אמר לאחרים להרבות באמירת תהלים לזה ציווה לומר חמשה פרקים ולזה עשרה פרקים, או את כל ספר תהלים.

שני חסידים היו בקאצק שעבודתם היתה בתמימות, והיו עושין תנועות בתפילה וכו', אבל כיבדו אותן כיון שכוונתם היה באמת לשמים. היה זה ר' יחיאל מאיר מגאסטינין וכן הבראקער רב, [בעל איל מילואים]. והקאצקער רבי אמר עליהם, 'מיט זיי בין איך זיכער' שמתוך שעבודתם פשוטה היתה, אי אפשר להם לתעות בדרך 'פאר קריכען'.

כ"ק אזמו"ר זצללה"ה סיפר שהרה"ק מגאסטינין זצ"ל היה נוהג להסביר שתהילים הוא כמו קוטרין"א (שהוא כלי שמסובבים הגלגל ויוצא ניגון, והאדם המסובבו אינו יודע איזה ניגון יצא, וזה כמו שמסובבים במשחקי התינוקות ויוצא ניגון), כך הוא הדבר בענין כח התהילים שאומרים, שיש בו כבר כח אדיר שהכניס בו דוד המלך, ובשעה שהאדם אומר התהילים הרי מנגן ניגון שאין האדם מעלה בדעתו איזה דברים גדולים נעשים על ידו.

מסופר כשבא בפעם הראשונה אל הרבי מקאצק היה ירא מאד פן יקשה עליו למלא אחרי דרכי החסידות של קאצק, אמר לו הרבי, אל תירא, כי אין אנחנו מחדשים כאן שום דבר, אנחנו רק מוציאים לאור את הכוחות של כל אחד ואחד לפי ענינו.

כ"ק אזמו"ר זצלה"ה סיפר שפעם ישבו החסידים בקאצק יחדיו, ועסקו בענייני חסידות, ובאמצע ההתוועדות קם ר' יחיאל מאיר, ועמד מתוך החבורה, והלך לשולחן אחר והתיישב ללמוד. בתוך הדברים נפתח הדלת והרה"ק מקאצק הופיע בבית המדרש, וראה את כל הענין, וכך אמר, איתא בזוה"ק, זכאה מאן דאשתדל באורייתא, ישנם הרבה דרכים להתקרב לרבש"ע, אבל זכאה מאן דאשתדל, לשון התרגום כי יפתה, ארי ישדל, שנעשה איבערגערעדט להתקרב לה' יתברך על ידי התורה עכ"ל"ק.

פעם נכנס הרבי לביהמ"ד ומצא את ר' יחיאל מאיר יושב ולומד ומזג לו כוס משקה ואמר לו, יחיאל מאיר, דו ביסט דאך א' מרכבה יודל' אמור נא לי מה לימדה התורה אותך? שכן בקאצק לא תבעו רק שהאדם ילמד, אלא ההדגשה מה לימד אותך התורה, האם חל שינוי בך על ידי התורה.

כמעט לא ישן כל הפסח וכשנכנסו משפחתו אצלו ושאלו אותו למה אינו ישן והסביר להם דאם אחד זוכה בהגרלה 75 אלף רובעל (זהי הי' הגרלה הגדולה בפוילען) אינו יכול לישון כ"כ כל רגע של פסח חשוב לו כמו הפינעף אין זיבעציגער, ממילא אינו יכול לישון בפסח.

הוא היה הרב של העיר גאסטינין, והיה עונה שם שאלות, אולם כשהחלו לבוא אליו עבור ישועות ונהיה טרוד עם צרכי הכלל היה משתדל שיהיה

שם עוד מורה הוראה בעיר, כי חשש שיטעה עקב שאינו מונח כ"כ בסוגיות. פעם נסע המורה הוראה הקבוע מן העיר, והיה שם מורה הוראה אחר, מעיר אחרת, והרה"ק מגאסטינין ביקש הימנו להישאר זמן מה בעיר כדי שיוכל לענות לשאלות בהלכה. הוא נשאר שם, ואחר כך סיפר שדיבר עם הרה"ק בענייני השאלות וראה שיש לו בהירות מיוחדת והיה חוזר על לשונו בע"פ כל הדינים עם הפוסקים המדברים מזה, ואעפ"כ היה מיראי הוראה וחשש לפסוק בעצמו.

הרבי מקאצק נתן פעם להגאסטענינער לתקוע בר"ה ולא שמעו הקולות כראוי אמר הקוצקר אח"כ ובשופר גדול יתקע דהיינו כשאדם גדול תוקע, וקול דממה דקה ישמע, אף אם היה רק קול דממה דקה ישמע.

כ"ק אזמו"ר זצללה"ה הוסיף על זה שאצל הרה"ק רבי אברהם מטשעכנוב היה אחד שתקע, ואמר הטשעכנובער שאינו שומע התקיעות ואח"כ בדקו אחריו ומצאו שלא התנהג כראוי.

הגאון רבי יהושע מקוטנא בעל ישועות מלכו מכנהו בכמה מקומות הצדיק האמיתי פאר הדור.

זכותו יגן עלינו ועכי"א, א גוטע וואך, א פרייליכער וואך.